

Resa med Författaren VI. Resans slut

Under en resa med Adalen III mellan Härnösand och Sollefteå hade jag i tankarna umgåtts så livligt med härnösandsförfattaren Ludvig Nordström (1882-1942) att jag tyckt mig ha honom sittande framför mig. Det hade delvis blivit ett slags inre uppgörelse. Jag hade verkligen läst honom. Varför?

Ett svar ligger nära till hands. Han är vår stads främste skildrare, har givit Härnösand dess förblivande namn i diktens värld, Öbacka, och har i många goda, stundom fantasifulka illustrationer återgivit minnesbilder från sin barndoms och ungdoms stad.

Hans verk är omfattande, mer än femtio boktitlar: dikter, noveller, essäer, romaner, reportage och ett drama. Ungefär lika mycket av vad han skrev har aldrig utkommit i bokform.

Det är svårt att i korthet sammanfatta denna väldiga produktion. Vår främste Ludvig Nordström-kännare, den alltför tidigt bortgångne litteraturhistorikern Gunnar Qvarnström, kallade sin doktorsavhandling om författaren "Från Öbacka till Urbs". Från den lilla norrländska kuststaden till den hela jordklotet omfattande Världsstaden.

För mig framstår Nordströms litterära verk i tecknet av två symboler: Stjärnhimlar och Stenkolsrök. Jag kunde också säga: Visioner och Verklighet. En stjärnhimmel pryder omslaget till hans först bok, diktsamlingen "Kains land", som kom 1906. Och bolmande rökar drar fram genom bok efter bok.

Ludvig Nordström hittade, med en viss hjälp från utlandet, på en egen världsåskådning, som han kallade *Totalism*. Den krävde att människorna skulle leva enligt tre grundläggande lagar: Non-possidentismen, Astronomiska Kompositionslagen och Represantativa Moralen. Vad dessa konstigheter innebär utlade författaren på ett långgrandigt och inkrånglat sätt. Enkelt sett betydde de att människorna måste övervinna sitt habegär, leva enligt lagar som gäller hela universum, eftersom de har fastställts av Gud, som är i Arbetet. Lättjan är Djävulen.

Ludvig Nordström började en väldig romansvit för att visa upp hur utvecklingen gick i totalismens tecken. Det individuella måste vika

6/8

för det kollektiva. De romantiska drömmarna för ekonomiska analyser, reportage och faktaböcker. Det är inget bra program för romanskrivning. Lasarna tröttnade snabbt. De ville underhållas, inte undervisas i totalism. Också förlagen tröttnade. Den totalistiska romansviten måste avbrytas. Det som skulle ha blivit den mäktiga sammanfattningen av berättelsen om hur den kollektiva Petter Svensk segrar och individen Tomas Lack dör blev inte ens ett manuskript. Det var ett olyckligt litterärt program, nära besläktat med den litterärt olycksaliga socialistiska realismen, innan detta begrepp ännu kommit i svang.

Käre Ludvig Nordström, det är lätt att i efterhand konstatera att du ofta tog fel. Du var en föregångare. En sådan har inga utstakade vägar att följa och går inte sällan vilse.

Men du blev en inspirator för mer praktiskt lagda, mindre högtflytande samhällskämpar. Ludvig Nordström-beundraren och norrlandsförkämpe Ragnar Lassinantti har sagt att både Norrlandsfonden och Malmfonden tillkom efter impulser från dina norrlandsböcker.

Du kämpade för och trodde på en enad, fredlig värld, en världstad, skapad av världshandeln i en god viljas tjänst. Du blev utskrattad och hånad. Men på lång sikt måste du få rätt. Annars går vi alla under. Jag läser dig och hoppas som du.

Medan jag mumlade för mig själv, steg en lätt dimma upp över älven vid Sollefteå. Gestalten framför mig löstes upp i dimman. När jag reste mig kände jag en svag vindfläkt, som om en vänlig hand strukit över min.

SVEN VALLMARK